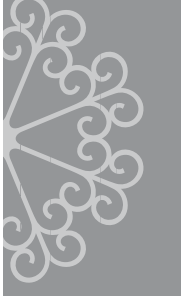

בית מדרש

362

בשבילי הפרשה

פרשת דברים תשע"ט

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD	7:51
Brooklyn, NY	7:43
Chicago, IL	7:39
Johannesburg, S. Africa	5:27
Lakewood/Deal, NJ	7:43
London, UK	8:20
Los Angeles, CA	7:28
Manchester, UK	8:32
Monsey, NY	7:45
Montreal, Quebec	7:53
Passaic, NJ	7:44
Toronto, Ontario	8:12
Yerushalayim	6:53
Zurich, Switzerland	8:30

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

דברים

תשעה באב שחל בשבת

במנחת חינוך מצוה ש"א הקשה אמאי ט' באב אינו דוחה אכילת שבת כיון דתענית מדברי קבלה וגם אכילה בשבת מדברי קבלה. וכו' המנ"ח דתקנת נביאים אינו אלא צום החמישי, ואין ל' באיזה יום בחודש. וכו' תשב"ץ.

אך ק' על התשב"ץ ומנ"ח, מהגמ' עירובין מ"א ב"ט ש' שלנו בת"ב נדחה, ומבואר בב"י ומ"א תק"ט דהיינו דוקא בנדחה והלא לפי התשב"ץ ומנ"ח גם בנדחה, חיוב מדברי קבלה אמאי דוחין אותו משום יו"ט דרבנן. ויותר ק' מדברי רבי במגילה דף ה' בחל ת"ב בשבת הואיל ונדחה ידחה, והלא לפי המנ"ח ותשב"ץ יקיים דין התענית מדברי קבלה באיזה יום בחדש וצ"ב. (ולכא' כמ"כ תיקשי על הרשב"א.) וכן הקשו בשו"ת כח"ס הג"ל ומהרש"ם ח"ג קס"ג.

ולדעת התשב"ץ ומנ"ח נראה ליישב הדנה ברה"ח ע"ב הקשו אמאי יוצאין שלוחין על ת"ב כיון דעכשיו זמן שאינו גזירת מלכות. ות"י הגמ' שאני ת"ב שהוכפלו בו צרות. ויש לדון אם כוננת הגמ' דלכן חיובו מדברי קבלה אע"ג שאין גזירת מלכות או דכוננת הגמ' לדלוול תלמי ברצו מתענין, אלא דבת"ב כולם נוהגין כן משום שהוכפלו בו צרות.

ומצינו מה' דבטור תקל"ד, ובט"ז שם סק"ד נקטו דת"ב בוח"ז מדברי קבלה. אך ברמב"ם פ"ה מתעניות ה"ה (ומ"מ שם) משמע דהוא דרבנן. (וע"ע אשכול ח"ב עמ' 61 שכתב דהוי דברי קבלה, אבל בפ"י פסחים ל"ד וט"א מגילה ה' כתבו דהוי דרבנן בוח"ז.) ובאבן עזר נדר תל"ז ה' הק' על סו"ה, דמבואר ברשב"א וריטב"א דת"ב הוי ג"כ דרבנן בזמן שאין גזירת מלכות. וכן בתשב"ץ עצמו ובמנ"ח ג"כ מפורש דבוח"ז ת"ב רק מדרבנן. ושפיר כתבו לשיטתם דבזמן שהיה מדברי קבלה גם נדחה הוי מדברי קבלה ולכן אינו דוחה שבת, וכל דברי הגמ' עירובין מ"א דבנדחה יותר קל לענין בריית, רק בוח"ז דאינו אלא משום רצו מתענין. וע"פ לדברי הטור והס"ח אם נימא מדרים לדעת הב"י דלא הקילו בעירובין מ"א אלא בתענית נדחה, נראה דלא סביר כתשב"ץ ומנ"ח.

והנה בח"ס ע"ת (דברים ו' ע"ב) חק' אטאי אין אנו אומרים תחנון בת"ב נדחה, והלא אין זה מועד. (וע' בס' תקל"ט ד' איתא דא"א תחנון בט"ב ואנו נוהגים כן גם בט"ב נדחה.) ויש להוסיף על קשייתו לפי מה שכתב בעצמו ביר"ד רל"ג דשריפת בהמ"ק היה בית של חול ואין בו צרה כ"כ וא"כ אין ראוי שיהיה יו"ט באותו יום.

ות"י הח"ס דדין מועד תולה בזמן התענית. וכו' דלא רק לענין שם מועד תולה במציאות תענית, אלא גם הי"ט לעיתים תולה ביום התענית ולא ביום החורבן. ולכן כתב צום החמישי יהיה לשמחה, ולא יום התשיעי יהיה לשמחה, כי אין תולה על יום החורבן אלא על יום הצום למעשה. (ולפי התשב"ץ ומנ"ח לכא' אין זה דיוק, דכל הקניעות ותחילה לא היה על יום מיוחד. אך נראה דאין זה אמת, דעיקר קרא לא קמ"ל התענית אלא קמ"ל שיהפך לשמחה, וע"ז מ' קמשה הח"ס דיאמר יום התשיעי כיון דתולה על יום החורבן ולא על הצום, וזה ק"ג לפי התשב"ץ.)

(ומשמע מהח"ס הדטסם שנקרא מועד, היינו משום שלעיתים יהיה יו"ט, ולכן כיון דיו"ט תולה על הצום, כן גם השם מועד תולה על יום הצום.)

ונמצא בדאמת כל הנידון בח"ס הוא אי המועד וי"ט תולה בחורבן או בתענית למעשה.

ויש להעיר על הח"ס, דבשי"י כנה"ט תקל"ט בשם מהגמי מהר"ל כ' דבת"ב בשבת א"א צדקת, ואם חל ת"ב ביום א' אומרים צדקת. ומבואר דס"ל דאין לא שייך לפטור אותו משום ערב מועד, ומ"מ ס"ל דבת"ב בשבת א"א צדקת, ומשמע דמועד תולה בט"ב עצמו (ויש לדון א"כ בט"ב באב שחל בשבת דיאמרו תחנון ביום א', ודלא כח"ס.) אבל הלכה כ' שם הש"ע תקל"ט דאפי' חל ת"ב ביום א', א"א צדקת משום ערב מועד. וא"כ לפי ח"ס א"ש גם שחל ת"ב בשבת א"א צדקת משום ערב מועד.

דברי הנהגותינו

ויבכו העם בלילה ההוא, אמר הקב"ה אתם בכיתם בכיה של חנם ואני קובע לכם בכיה של דורות (תענית כט), ובירושלמי תענית פ"ב ה"ד אתם בכיתם בכיה של תפלות, עתידים אתם לבכות בכיה של ממש. לכאורה זהו עונש על בכיה של חינם, אך נראה שיש כאן תיקון על הבכיה של חינם.

בכיה של חינם היתה משום "כי חזק הוא ממנו", היה להם פגם באי מונה, והבכיה של ממש באה לתקן פגם זה.

על מה אנו בוכים? לא רק על מה שהיה לפני אלפים שנה, אלא על מצבנו כעת, הן בגשמיות והן ברוחניות.

אמרו חז"ל מיום שחרב בימ"ק אין הגשמים יורדים מאוצר טוב (ב"ב כה ב), מיום שחרב ביהמ"ק אין יום שאין בו קללה, מיום שחרב ביהמ"ק ננעלו שערי תפילה.

בסדר העבודה של יוה"כ מבוארת כל הירי דה שע"י חורבן ביהמ"ק, "ומעת חסרנו כל אלה, תכפו עלינו צרות וכו' רבים קמים עלינו, רמו וגם נשאו ראש וכו', נאדרו אבי שדה, נלקחו מטעמי אוכל וכו', כחוננו לריק ובהלה כלה מבלי שכר וכו', דביר בית אלוקינו שמם, דרכינו מיאנו להצליח וכו' באין ארוחת אב תמיד, בטן בנים תחסר". ועוד שם, "ומשחרב בית מקדשנו תנות צרות לא נוכל, שבר בכל יום ואנחה, וכו' וכו'".

דברי הימים

קינה שפרסם בטאון 'הפרדס' 'ועד הצלה' באמריקה בימי האימה בשנת תש"ד: על החורבן

על חורבן הישיבות. על תל-מידיהם וסופריהם, אשר הגלה לסיביר הרחוקה, ולשאנכיי הב' זויה. אשר מתו ברעב ובצמא. בני נאנקים. נהרגו בחורי חמד וישי-שי הדרה. על חרבות מעט מקד-שי ומדרשי התורה. ארזי הלבנון אדירי התורה. בעלי תרסין במשנה ובגמרא. טהורי לב קדושים מתו במיתה חמורה. הש' ליכוהו לכלבים ולא הוקברו בקבורה.

על חורבן יהודי אירופה. כי הורס וכי הודש. ועל חורבן קהלות הקודש, קהל ורשה ההדורה. גאוני ארץ ואדירי התורה,

והן ברוחניות, הסתר פניו כביכול, התרחקות של ישראל מהקב"ה, [וזה גם ענין הירידה בגש-מיות, כי ישראל זוכים לגשמיות ככלי לרוחניות, וכשיש ירידה ברוחניות אין צורך בגשמיות].

ואיתא בפיוטי עבודת יוה"כ, "אבל עונות אבר תינו החריבו נוה, וחטאותינו האריכו קיצו". אכן, אין זה רק הארכת קיצו, שהרי אמרו חז"ל כל דור שלא נבנה בימיו מעלים עליו כאילו הוא החריבו, (ירושלמי יומא פ"א ה"א). המצב של חרבן הוא שאין כלל ישראל ראויים להשראת השכינה, וכל דור שלא נבנה ביהמ"ק בימיו היינו שאינו ראוי להיות ביהמ"ק בתוכו, מצד הקב"ה היה מקום לבנית ביהמ"ק והשראת השכינה בכל דור, כל דור שאינו ראוי לכך, רואין כאילו החריבו את ביהמ"ק.

בדעת חכמה ומוסר (ח"ב מאמר ס"ז), כתב ש"אין תשעה באב רק זכרון בעלמא, שהרי נוהגים בו דיני אבלות ממש, שלא היה בזה מקום בענין זכרון גרידא, וכל הלכות היום הוא להרגיש האדם את עצמו כאבל ממש, עד שאמ"ד רו חז"ל כל דור שלא נבנה ביהמ"ק בימיו כאלו נחרב בימיו, דהיינו ממש אבילות חדשה". ענין הרגש אבילות הוא הרגשה של צער על החסרון שחוסרנו כעת, איבדנו את ביהמ"ק וכל מה שנכלל בו, כאילו היה לנו אתמול את ביהמ"ק ואיבדנוהו. וזה כאמור, שבאמת היה ראוי להיבנות כעת ואנו בעוונותינו מונעים את בניינו.

מך רה"י הגאון רבי רפאל שמואלביץ צוק"ל

צדיקים וקדושים בחרב מדוקרים. אחים גם יחד נשפך דמם כאחד. חסידים והגונים צללו במים הזידונים, חללי חרב מוטלים ערומים וערמות, אויה לנו!

על חורבן ילדי ישראל. ואבכה כל ימותי ולי-לי. את חללי טפי ועוללי, בנים היקרים, בחר בות נדקרים, גמולי מחלב עתיקי משדים, הננו נשחטים ונטבחים, אוי מה היה לנו!

עלינו לספוד ולקונן על בית ישראל ועל עם ד' כי נפלו בחרב. אבל עוד יש תקוה לאחרית ושארית

אגודת הרבנים, ראשי הישיבות, ועד הצלה צועקים להצלה ולעזרה:

יהודי אמעריקה! אחים ואחיות! אנו ער מדים ומחכים על עזרתכם. תרומת ידכם. אל תאחרו את השעה!

כל מי שלא נבנה בית המקדש בימיו כאילו נחרב בימיו

חמדה ומחמת כן המסו את לבבם של כלל ישראל שלא יוכלו להגיע לתכלית לכיבוש ארץ ישראל. "וירגנו באהליהם ולא שמעו בקול ה' וישא ידו להם להפיל אותם במדבר ולהפיל זרעם בגויים ולזרותם בארצות" – עונש הגלות עד ביאת גואל צדק.

ובאמת צריך ביאור האם מפני חטא המרגלים של אותו הזמן נקבע עלינו לדורי דורות סבל ומכאוב כל הימים, במה אנו שותפים לאותו החטא שמפני כך אנו סובלים כ"כ בגלות.

אכן בעצם יש להבין בעיקר חטאם מדוע נתבעו על פחדם מהמלחמה בכיבוש ארץ ישראל, הלא באמת פחדו, ומדוע מחמת כן הם בכלל וימאסו בארץ חמדה. אלא שאדרבה צריך ביאור מדוע בכלל פחדו, הלא כבר חיו במדבר במציאות של ניסים גלויים, וכבר מיציאת מצרים ראו תוקפו של הקב"ה, ואת ידו החזקה ראו בקריעת ים סוף, ואח"כ דאג להם לכל צרכם במדבר, חיו במצב של הנהגה נשגבה. ואפילו אם פחדו לא נמנעו מלשמוע בקול ה' כדכתיב עפ"י ה' יחנו ועפ"י ה' יסעו, וא"כ איך נתעורר אצלם המחשבה לחיות לפי דעתם והבנתם – דרך הטבע, עד כדי וירגנו באהליהם ולא שמעו בקול ה'.

אמנם כאשר נתבונן, הפחד של האדם קיים רק כאשר התכלית הנכספת אינה מוחלטת אצלו לגמרי, דבר שאדם חפץ ומשתוקק אליו עד למאד, כאשר האדם יודע שמבלעדיו חייו אינם חיים, כל חייו ומציאותו תלויים בו, אזי אין מקום לפחד לשכון בקרבו כלל וכלל. ההכרח לתכלית הדבר גורם לו שאין מעצור ומניע מלהשיגו ולכן אין מקום לפחד ודאגה בדרך להשגת מטרתו. ואם כן כאשר קיים פחד על כרחך שחסר לו בתשוקה לדבר ונחסר לו ביקרת הענין, דעתו כי המצב אינו גורלי בעבורו אם לא יתקיים בידו.

ומכאן מתבאר שורש חטא המרגלים, וימאסו בארץ חמדה אי"ז דברים כפשוטם שמאסו בפועל בארץ ישראל, אלא שבזה

סלע יבש שאינה מצמיחה פירות, נורא למתבונן.

העבודה לדין בימים אלו, הוא להרגיש ולדעת את החורבן, להכיר עד כמה נחסרנו בחורבן בית המקדש, עד כמה חיינו אינם חיים בלי בנין בית המקדש – השראת השכינה בכלל ישראל. שיהיה איכפת לנו ממצבינו בלא ביהמ"ק שנהיה דואבים וכואבים את מצבינו בחורבן. הנה בעולם הגשמי אדם שיש לו שדה שצריכה להוציא פירות, כמה איכפת לו בעמל ידיו ופרנסתו, הלא כל בוקר קם לראות האם ירד גשם, איכפת לו שיהיה פירות. התביעה אלינו איך אנו קמים בוקר ואין מסתכלים האם באמת בית המלך הולך ונבנה, האם כבר זוכים אנו להשאר השכינה בכלל ישראל. ודאי כל איש ישראלי חפץ ומתפלל "ותחזינה עינינו בשובך לציון", אבל עדיין הרי הוא נמצא עם התכניות שלו למהלך חייו, ר"י הלוי בקינות תובע "איך יערב לי אכל ושתה", איך האדם יכול להמשיך את חייו.

כמדומה, שזהו מהות החיוב כל מי שלא נבנה בימיו כאילו נחרב, הנחרב נובע שחסר באיכפתיות לבנין בית המקדש, בהכרה ובידיעה שאי אפשר בלא בית המקדש, שאם האדם חי בהכרה זו כבר לא שייך בזה היסח הדעת כלל מחורבן הבית - איך יערב לי אכל ושתה. ודאי עצמותו של ביהמ"ק – מקור הקדושה, זהו דבר נשגב לכלל ישראל, אבל צריך לדעת ולחיות בהרגשה שכלל ישראל בלי ביהמ"ק נחסרים המה במהותם ועצמותם. ואם האדם זוכה להתעלות בזה הענין שכל חייו תלויים בביהמ"ק ובלעדיו חייו אינם חיים, ואז מרגיש שהחורבן נוגע אליו, בכך לבד הרי הוא בבחינת כאילו נחרב בימיו. וזכה בזה להיות שייך לבנין בית המקדש.

והביאור בזה, הנה הגלות שאנו נמצאים וסובלים אלפי שנים הוא מפני חטא המרגלים, כמבואר בחז"ל. וביסוד חטאם נאמר בהם (תהלים קט) "וימאסו בארץ חמדה לא האמינו לדברו" – מאסו בארץ

"כל מי שלא נבנה בית המקדש בימיו כאילו נחרב בימיו" (ירושלמי יומא פ"א, ה"א). הנה לבנין בית המקדש צריך עבודה רבה, הכנה גדולה צריך בשביל לקיים מקום להשראת השכינה, התורה הק' מפרטת בד' פרשיות בתורה דינים ופרטים רבים בבנין המשכן, וכ"ז בשביל המיוחדות של בית המקדש. ואעפ"כ מצינו שאמרו ז"ל שאם לא זוכים אנו לבנות את בית המקדש, הרי כאילו נחרב בימיו. וזהו פלא, האם מפני שלא זכינו להתעלות ולהכין את עצמינו לזכות בבנין בית במקדש, כבר אנו בכלל כאילו נחרב בימיו.

חז"ל הקדו' קבעו לנו בימים אלו דיני אבילות, כבר עכשיו בימי בין המצרים נוהגים אנו במנהגי אבילות, ואח"כ מראש חודש ממעטים בשמחה, ובתשעה באב כבר מחוייבים בעינוי הגוף - צום ותענית ושאר דיני אבילות. והיינו שאין הנהגה בימים אלו רק זכרון לאותו זמן של חורבן בית המקדש, אלא אנו אבילים בפועל בשעה זו, שחוזר ע"ע עכשיו המצב כאשר היה בשעת החורבן. כאשר אנו לא זוכים לבנין ביהמ"ק הרי אנו אבילים עוד על המצב שהיה בזמן החורבן.

בקניות לתשעה באב (קינה "ציון הלא תשאל") אומרים אנו "איך יערב לי אכל ושתה" הנה הקדמונים הרגישו כ"כ את חסרון בית המקדש עד שתמהו איך יערב אכל ושתה, איך שייך שיהיה איזה הנאה גשמית כאשר אנו פגועים ונחסרים מחורבן הבית.

תמיהת חז"ל הקדו' כ"כ עצומה עד שאמרו (תנחומא תצוה י"ג) "כמה חצופה ארץ ישראל שעדיין מוציאה פירות", כלומר, קיימת תביעה על העצים איך אפשר להוציא פירות כאשר אנו במצב של חורבן. לא שחסר לנו איזה תוספת התעלות, איזה מעלה בקדושה ורוחניות, אלא מצב של "חורבן". עד כדי שגם הצומח צריך לחוש בזה הענין ולהשבית את פריו, לחז"ל היה פשוט שאחר החורבן תיעשה ארץ ישראל

התלויות בארץ, שהלא עיקר קיום המצוות גם בחוצה לארץ הרי"ז בשביל קיומם בארץ ישראל כמו שנא' הציבי לך ציונים, וכמבואר ברמב"ן. אז אנו מתנתקים הימנה. שרק בכך שמקיימים את התורה והמצוות בא"י מקום השארת השכינה אזי אנו דבקים ומחוברים יותר להקב"ה. ולכן אם אין מעריכים את הארץ הקדושה אזי מאבדים אותה, ניטלת היא מעמנו, ונגזר עלינו הגלות הנוראה.

"כל מי שלא נבנה ביהמ"ק בימיו כאילו נחרב בימיו", הקב"ה תובע מאיתנו שנכיר ונדע כי בנפשינו הדבר, נכספה וגם כלתה נפשי, להרגיש שאין לנו בעולמנו אלא הרצון והתשוקה לבנין בית המקדש, לא מחמת שיש בכך מעלה והשגות גבוהות, אלא שאנו כגוף בלי נשמה, חיינו אינם חיים בלי בנין בית המקדש, רק בהכרה שכל מציאותינו תלויים בבנין הבית, הנהגת אבילות שנובעת מחמת התחושה וההרגשה הפנימית הזאת, אז יזכה האדם להיות בכלל המידה כאילו נבנה בימיו, להכניס את ענין בית המקדש אליו. יעזור הקב"ה שנזכה במהרה בימינו לבנין ירושלים, ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים.

עמהם דבר. ועל כרחך שכבר נגזרה הגזירה – ניטלה מאיתנו הקדושה של בית המקדש. והוסיף אאזמו"ר זצ"ל שהנה במדינת אשכנז היה מקום תורה ואילו עכשיו הגיע למצב שכמעט נשתכחה תורה לגמרי. וביאורם של דברים שניטלה מהם התורה, וזאת מפני שלא ידעו איך לייקר ולהוקיר את התורה הקדו', בזה לבד ניטלה מהם התורה. וכן ע"ז הדרך בכל המצוות, הגזירות הרי הם תביעה על עלבונם של מצוות. וגם בזמנינו אנו כאשר גוזרים גזירות על התורה, על ציבור בני התורה וודאי שיש בכאן תביעה בזה הענין כאשר נתבאר.

ארץ ישראל הרי היא מתנה מהבורא ית', כדאמרו ז"ל (ברכות ה') ג' מתנות נתן הקב"ה לישראל ואחד מהן ארץ ישראל. אמנם ארץ ישראל היא 'ירושה' מאבותינו, הקב"ה הנחיל את הארץ לכלל ישראל, אבל עדיין היא בתורת 'מתנה'. אין היא קנין מוחלט של עם ישראל בכל מצב, דווקא באופן שהארץ מתרצית להיות מחוברת אלינו אזי היא ירושתנו. וכמאמר הכתו' "ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אותה". אם אין מייקרים את הארץ הקדושה, ואין מקיימים התורה והמצוות ובמיוחד מצוות

שהיה קיים אצלם החשש והפחד מהמלחמה בכיבוש הארץ, על כרחך שהיה חסר להם ביקרת ארץ ישראל, בהכרה ובידיעה שכאשר נחסרים מהארץ הקדושה הרינו נחסרים בעצמותינו ומציאותינו, כגוף בלי נשמה, ישוב ארץ ישראל הרי הוא הכרח מוחלט בעבור כלל ישראל, אי אפשר לוותר מלהיות חלק בפלטרין של מלך, ההבדל בין אחד שנמצא בפמליה של הקב"ה למי שעדיין אינו נמצא הרי"ז מציאות אחרת לגמרי. ובזאת כבר היו בכלל "וימאסו בארץ חמדה".

ידועים דברי אאזמו"ר זצ"ל כאשר היתה גזירת השחיטה בפולין והיה דואב וכואב על המצב הנורא, ותבע מסירות נפש בענין הקדושה תמורת ענין הגזירה שזהו מקדושת ישראל. ואמר שהסיבה לגזירה משום שהיה חסר לנו יקרת המצוה, ומחמת כן ניטל מאיתנו המצוה, ולכן יש אז בכח הגזירה להתקיים. מקור הגזירות בכלל ישראל הריהו מחמת שהחטא גורם שתנטל המצוה ורק בכך יש תוקף וכח להעמיד גזירות. והלא נדב ואביהוא נשרפו בחטאם במשכן ה' ואילו בזמן החורבן נכנסו העכו"ם בבזיון נורא והציתו את בית המקדש ולא נעשה

Putting the Unity Back in Community

Harav Hagaon Shmuel Friedman Shlita

We know that the timing of the weekly *parashah* is no accident, and the *parashah* contains allusions to the time of year and the events surrounding it. Parashas Devarim, specifically, reveals to us insights regarding Shiva Asar b'Tammuz, the Three Weeks, the Nine Days, and Tisha B'Av.

The *parashah* begins with the words: אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן בְּמִדְבַר בְּעֶרְבָה מִלִּל סוּף בֵּין פָּאָרֹן וּבֵין תּוֹפֵל וְלִבְנֵי וְחֻצְרַת נָדִי זָהָב. In this *passuk*, Moshe Rabbeinu is giving *mussar* to Klal Yisrael before his passing, but his rebuke is subtle and indirect. He did not want to state this rebuke explicitly, so as not to embarrass Klal Yisrael. Rashi explains how the places listed at the end of the *passuk* allude to the various *aveiros* that Klal Yisrael committed. The word *בְּמִדְבַר*, says Rashi, refers to when Klal Yisrael angered Hashem in the desert by saying: מִי יִתֵּן מוֹתֵנוּ. The word *בְּעֶרְבָה* alludes to the sin of Baal Pe'or, which was committed in Arvos Moav. The words *מִלִּל סוּף* allude to the sin of rebelliousness at the Yam Suf, when Klal Yisrael said: הַמַּבְּלִי אֵין קְבָרִים בְּמִצְרַיִם. The word *פָּאָרֹן* alludes to the sin of the *meraglim*, and *תּוֹפֵל* alludes to complaining about the *mann*, while *וְחֻצְרַת* refers to the dispute of Korach, and *נָדִי זָהָב* refers to the *cheit ha'eigel*.

But what is the meaning of the words *בֵּין פָּאָרֹן וּבֵין תּוֹפֵל*, *between Paran and Tofel*? Why does the *passuk* relate these *aveiros* to "between" these places?

The Kli Yakar links this *passuk* with the period of Bein Hametzarim – the period *between* Shiva Asar b'Tammuz and Tisha B'Av.

Paran is an allusion to the sin of the *meraglim*, when Klal Yisrael cried for nothing and caused the night of Tisha B'Av to become a time of crying for all generations. Tofel, says the Kli Yakar, diverging from Rashi, is an allusion to the sin of the *eigel*. The word "Tofel," throughout Tanach, refers to *avodah zarah*, such as in the *pesukim*: וּבְנִיבְאֵי שְׁמֵרוֹן רְאִיתִי תַפְלָה הַנְּבָאוּ

וְלֹא נָתַן (Eichah 2:14); נְבִיאֵיךְ חִזּוּ לְךָ שְׁוֵא וְתַפֵּל (Yirmiyahu 23:13); וְתַפְלָה לְאֱלֹקִים (Iyov 1:22).

On the seventeenth day of Tammuz, Klal Yisrael made the *eigel* and the *luchos* were broken. Similarly, says the Kli Yakar, generations later the stone walls of Yerushalayim were breached on that same day. And between these two dates of 17 Tammuz and Tisha B'Av, כָּל רִדְפֵיהָ הַשְּׁיגוּהָ, בין המצרים. Between the *cheit ha'eigel* and the *cheit hameraglim*, it was very hard for Klal Yisrael to stand up again. According to the natural way of the world, we have no protection. There are only two ways for us to be saved: either through the *hashgachah* of Hashem, who saves those who cling to Him and fulfill the mitzvah of אֱלֹקִיךָ אֵת ה', or by helping other Yidden and fulfilling the mitzvah of לְרַעַךְ כְּמוֹךָ. When people help each other, then even if they are sinful Hashem does not forsake them and they have hope; they have a way to save themselves *b'derech hateva*.

Through the *eigel* and the *meraglim*, Klal Yisrael lost both of these options. When they sinned with the *eigel*, they turned away from the Ribbono Shel Olam and therefore lost His *hashgachah*. And when they sinned with the *meraglim*, the hatred within them caused them to lose the protection that comes from loving and helping one another.

The Kli Yakar offers a fascinating explanation for why this was so. Klal Yisrael claimed that Hashem had taken them out of Mitzrayim because He hated them: בְּשִׂנְאָת ה' אֶתְנוּ הוֹצִיאָנוּ. If people think and talk that way, says the Kli Yakar, it's only because each of them harbors hatred toward one another, which is why they attribute hatred to the Ribbono Shel Olam as well. Furthermore, when people mistakenly think that the Ribbono Shel Olam hates them, *chas v'shalom*, this causes that measure for measure, each person begins to harbor hatred toward the others. In that way, the *cheit hameraglim* spawned the *sinas chinam* that, along with the loss of

Hashem's *hashgachah*, caused the destruction of both Batei Mikdash many years later.

On Shiva Asar b'Tammuz, we lost the protection that comes with Hashem's *hashgachah* by making the *eigel*. On Tisha B'Av, we lost the protection that comes with loving each other through the *cheit hameraglim*. "Between the boundaries" of these two days of misfortune, everything fell apart, as the *passuk* says: כָּל רִדְפֶיהָ הִשְׁיגוּהָ בֵּין הַמְּצָרִים. The fact that the *passuk* says כָּל רִדְפֶיהָ, *All of her pursuers* indicates that even the weakest pursuer managed to overtake Klal Yisrael, since they were lacking *achdus* and missing Hashem's *hashgachah*.

The Danger of "Internal Wounds"

When Moshe Rabbeinu said, "You are standing between two boundaries: the sin of Paran (the *meraglim*) and the sin of Tofel (the *eigel*)," he was urging Klal Yisrael to do *teshuvah* so that they should not have to cry for generations and should not lose the *dveikus* to Hashem, which would ultimately cause the wall of Yerushalayim to be breached.

The Chofetz Chaim, in his *sefer Shemiras Halashon*, cites a fascinating statement of Chazal: In the time of King Achav, who was a *rasha*, most of Klal Yisrael worshipped *avodah zarah*, yet when they went out to war they won, because they were united; there was no *lashon hara* or *sinas chinam* among them. But in the time of Dovid Hamelech, even though Dovid was a great *tzaddik*, Klal Yisrael would lose the wars they fought because there was friction, jealousy, and hatred among them.

The secret to success – whether within a community, within a neighborhood, within a family – is to have love and unity among people. Rav Chaim Shmuelevitz explains that whenever there is *machlokes* and lack of *achdus*, the Satan has the ability to prosecute, and that's why they fell in battle. On the other hand, whenever there is peace among people, the Satan has no foothold, and even if people are unworthy, he cannot prosecute them. That's why Klal Yisrael was able to win wars in the time of the wicked Achav, when they worshipped *avodah zarah*.

The Vilna Gaon, in *Even Shleimah*, expresses a similar idea, based on the Gemara (*Yoma* 9) that states: ראשונים שנתגלה עונם נתגלה קצם אחרונים שלא נתגלה עונם לא נתגלה קצם. The first Beis Hamikdash was destroyed

because of outward, obvious sins, and that destruction was less severe than the destruction of the second Beis Hamikdash, which happened because of hidden sins and has lasted until this day. During the second Beis Hamikdash, outwardly everything appeared to be fine, because the decline was on the inside.

By way of analogy, a wound on the outside of the body is usually easier to treat than an internal illness. A disease inside the body might not look bad on the outside, but it's much more dangerous.

Similarly, although at the time of the first *churban* Klal Yisrael was guilty of *avodah zarah*, *gilui arayos*, and *shfichus damim*, they nevertheless had *bitachon* in Hashem. At the time of the second *churban*, Klal Yisrael was involved in Torah and *gemilus chassadim*, and appeared on the outside to be righteous, but inside they harbored *sinas chinam*.

The Vilna Gaon explains that the fact that they had *sinas chinam* means they lacked *bitachon* in Hashem. Any time a person feels jealousy or hatred, it is a sign that his *bitachon* is deficient, for if he would really believe that everything is from the Ribbono Shel Olam then he would have no reason to be envious or resentful of others.

What we see from this is that even if a person is not perfect in his Torah and mitzvos, if he is connected to Hashem he can and should anticipate Hashem's *yeshuah*. We also see the importance of *achdus* in Klal Yisrael, for even when Klal Yisrael is not doing what they were supposed to do, Hashem still comes to their aid and saves them from *tzaros* as long as they are united. But if, *chas v'shalom*, Klal Yisrael are not at peace with each other, that means their *bitachon* is defective, and because of that they have *sinas chinam* – which, in a certain sense, is worse than the three cardinal sins.

All this is alluded to in this week's *parashah*. On the words: אֵלֶּה הַדְּבָרִים: אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל, the Ohr Hachaim explains that אֵלֶּה הַדְּבָרִים refers to all generations of Klal Yisrael, meaning that Moshe Rabbeinu's *mussar* was relevant for his generation and for all generations to come, including ours. Similarly, the Gaon is quoted as saying that the words אֵלֶּה הַדְּבָרִים allude to the idea that Klal Yisrael has to be completely united.

May we be *zocheh* to the rebuilding of the Beis Hamikdash *b'meheirah veyameinu amen*.